

Съвременният административен център на Южното българско Черноморие – гр. Бургас, е разположен по бреговете на обширния Бургаски залив. На запад от него се простира плодородната Бургаска низина. В крайбрежната зона, радиално около града, са ситуирани трите лимана – Атанасовското езеро, Бургаското езеро (Вая) и Мандренското езеро, събиращи водите си от протичащите през низината реки. На север се издигат крайните източни дялове на Стара планина, а на юг – богатата на полиметални залежи Странджа планина.

Икономическият потенциал и благоприятните физико-географски условия на този черноморски район са допринесли за заселването му от земеделско-скотовъдни племена още през праисторическите епохи. Следи от древното обитаване на низината и крайбрежието са видими в близост до всяко съвременно селище. Това са селищните могили, откритите селища и потъналите през хилядолетията обекти, залети от езерни или морски води. По брега на морето и в удобните за земеделска обработка терени около реките и езерата, са съществували десетки праисторически селища. Техните обитатели са се занимавали със земеделие и събирачество, скотовъдство и лов, морски и сладководен риболов. Наред с осигуряването на прехраната, високо развити за времето си са били и производството на керамични съдове, строителството на жилища, предачеството, тъкачеството, кожарството, рудодобивът и обработката на метали. За тези стопански дейности населението е изработвало различни сечива от камък, кремък, кост, рог и мед.

Част от тази гъста селищна система, съществувала през праисторическите епохи по черноморското крайбрежие, е и селищна могила Бургас. Тя е разположена на 10 км северо-западно от центъра на града в м. Абаджиев чифлик, която попада в земеделската площ на затворническо общезитие

„Житарово“ (Житарово е едно от имената на с. Ветрен, сега квартал на Бургас). Отстои на 1.4 км от западния бряг на Атанасовското езеро и на 7.5 км от морския бряг. На 300 м северно от нея протича малката река Баневска (Лъджанска) вада, която води началото си от топлите извори на Бургаските минерални бани и се влива в Атанасовското езеро. Околният терен е с 8-10 м средна надморска височина и наклон на изток-североизток. Могилата има кръгла форма при основата с диаметър около 80 м и средна височина 2.70 м. Известна е и като „Могилата на 10-ти километър“ или „Могилата при затвора“.

Първото отбелязване на обекта в научната литература дължим на проф. И. Гълъбов. При анализ на една находка намерена по повърхността, той приема, че тя се отнася към бронзовата епоха (1700-1580 г.пр.Хр.) и представлява „...блокче от обгоряла глина с кратък минойски надпис...“, в който е посочен видът, броят и теглото при транспортиране на търговска стока – слитъци от бронз с форма на „разгънатата волска кожа“ (Гълъбов 1956: 151-157; 1986: 669-676). В по-късна негова публикация са посочени кратки сведения за местонахождението и характера на обекта (Гълъбов 1958: 7-12). Становището за наличие на „минойски надпис“ е коригирано от проф. Г. И. Георгиев, който интерпретира същия предмет като антропоморфна керамична пластика от халколита (Георгиев 1958: 106-110). Друга находка от повърхността (керамична култова масичка с очи) е публикувана през 1967 г., но с погрешно посочена локализация (Горов и др. 1967: сн. 7). Могилата е спомената и в научните трудове на проф. Х. Тодорова (Тодорова 1984: 46; 1986: 273).

* * *

През 2008-2009 год. Община Бургас финансира кратките сондажни проучвания на селищна могила Бургас (Класнаков и др. 2009: 77-80; 2010: 61-64). Това са първите и на този етап единствени археологически разкопки на праисторически паметник в рамките на цялата община. Участници в екипа и в интердисциплинните проучвания са: